

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра української літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Методика і практика викладання
літератури для дітей в ЗЗСО»
вибіркова

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність __014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта

Рівень вищої освіти _____перший (бакалаврський)_____

Факультет філологічний_____

Мова навчання _____українська_____

Розробник: Ковалець Лідія Михайлівна, професор кафедри української літератури, доктор
філологічних наук, доцент_____

Профайл викладача

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d1%86%d1%8c-%d0%bb%d1%96%d0%b4%d1%96%d1%8f-%d0%bc%d0%b8%d1%85%d0%b0%d0%b9%d0%bb%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-1031>

Контактний тел. 0958430185

E-mail: LidijaKovalets@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1785>

Консультації

Очні консультації: згідно з графіком

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Вивчення курсу, пов'язаного з викладанням художньої літератури для дітей в ЗЗСО, передбачає, по-перше, ретроспективне освоєння розвитку конкретного пласту українського письменства як самодостатнього феномену, осмислення творчості авторів, котрі творили для дітей, через аналіз, інтерпретацію їхніх здобутків. Цей матеріал украй важливий як для розуміння дитинства, дитячої психології, специфічних естетичних потреб дитини, так і для вироблення широкої філологічної компетенції молодого людини. По-друге, важливо виробити навички практичного підходу до знакових текстів, що увійшли до програми з української літератури 5-8 класів ЗЗСО, апробувати цей матеріал на предмет упровадження його у шкільний навчально-виховний процес.

2. Мета навчальної дисципліни:

Курс «Методика і практика викладання літератури для дітей в ЗЗСО» спрямований на ознайомлення з ключовими етапами історії відповідного письменства та з високохудожніми різних жанрів знаковими творами українських авторів, які включені до шкільної програми. Крім того, вважаємо за необхідне допомогти студентам з методичної, практичної точки зору підійти до такого матеріалу, апробувавши себе у викладанні його.

Актуалізовані авторами проблеми внутрішнього світу дитини, проявів її поведінки, самореалізації, становлення її як особистості, взаємодії з навколишнім світом можна пізнати в рамках саме цієї дисципліни, як і розширити свої аналітичні вміння та інтерпретаційну практику.

3. Пререквізити. Ефективному засвоєнню дисципліни сприяють курси: «Педагогіка з основами педмайстерності», «Психологія: загальна, вікова, педагогічна», «Актуальні питання історії та української культури», «Риторика», а також історико-літературні курси, що стосуються українського письменства, «Вступ до літературознавства» тощо.

Постреквізити. Вивчення запропонованої навчальної дисципліни є базою для набуття компетентностей та результатів навчання, передбачених ОП другого (магістерського) рівня:

- Професійне та особистісне становлення вчителя;
- Методика викладання української літератури у ЗВО;
- Науковий семінар з проблем вивчення та викладання української літератури у ЗЗСО;
- Аналіз художнього твору на уроках літератури.

4. Результати навчання. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути таких компетентностей:

Загальні:

ЗК 8. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі, впроваджувати інновації, обирати різноманітні підходи до розв'язання проблем у професійній діяльності.

Фахові:

ФК 14. Уміння застосовувати фахові знання в професійній діяльності, обирати ефективні методи й технології навчання, спрямовані на розвиток здібностей здобувачів освіти з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей, міжособистісних взаємин, усвідомлювати важливість забезпечення мотивувального, розвивального та інклюзивного освітнього простору.

ФК 15. Здатність якісно організовувати й проєктувати освітній процес на рівні навчального предмета, розділу, теми, уроку, проводити позакласну та факультативну роботу з огляду на сучасні підходи до викладання та діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератури, урахуваючи передовий український й міжнародний досвід.

ФК 16. Розуміння змісту й принципів побудови програм з української мови та літератури; особливостей підручників та навчальних посібників; умінь підбирати навчально-методичні матеріали для проведення занять.

ФК 17. Знання особливостей планування роботи з української мови; видів планування; норм оцінювання письмових робіт учнів; типів уроків з української мови та літератури.

ФК 21. Знання та розуміння професійної діяльності вчителя, здатність оцінювати інформацію для виявлення педагогічних проблем й ухвалення рішень щодо їх усунення.

ФК 22. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові та предметні компетентності, реалізовувати наскрізні змістові лінії засобами навчального предмета та інтегрованого навчання, розвивати критичне мислення

Програмні результати навчання:

ПРН 10. Застосовувати набуті знання під час вирішення педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій.

ПРН 11. Застосовувати різноманітні методи і форми навчання, сучасні прийоми керівництва навчальною, суспільною і творчою діяльністю учнівських колективів.

ПРН 15. Застосовувати комплекс здобутих філологічних знань для розв'язання професійних завдань.

ПРН 23. Володіти методикою майстерного викладання української мови та літератури в загальноосвітніх школах, методикою виховної роботи, технологією організації творчої діяльності учнівського колективу.

Також результатом вивчення даної навчальної дисципліни має бути здатність студента

знати :

- якими були основні закономірності історико-літературного процесу в Україні та світі і як вони позначились на розвиткові письменства для дітей;
- що собою являє дитяча література, якою є її специфіка та завдання;
- програмні художні тексти з української літератури для дітей, що вивчаються у 5-8-му класах, біографічний матеріал про письменників, визначену сукупність літературознавчих термінів та основну критичну літературу до курсу;
- принципи вивчення української літератури для дітей у середніх класах ЗЗСО;
- методи і прийоми викладання історико-літературного матеріалу.

вміти:

- давати цілісну характеристику історико-літературних явищ, художніх текстів, рекомендованих дітям, особистостей, індивідуальної манери того чи іншого письменника, творчість якого розглядається в 5-8-му класах ЗЗСО;
- обирати найдоцільніші методи та прийоми з метою формування громадянських та моральних якостей школярів;
- шукати власні підходи у викладанні предмета;
- інтерпретувати літературні твори;
- організовувати навчально-пошукову роботу учнів.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.		Л	П	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Українська дитяча література											
Тема 1. Специфіка дитячої літератури. Становлення і розвиток української літератури	5	1	1			3	8					8

для дітей у XIX ст.												
Тема 2. Українська література для дітей та юнацтва на зламі XIX – XX ст.: традиції та новаторство, модерністські тенденції	6	1	1			4	8					8
Тема 3. Українська дитяча література новітнього часу: соцреалістичні стереотипи й тематичне та жанрове оновлення у другій половині XX ст.	8	2	2			4	8		2			6
Тема 4. Сучасна українська дитяча література: ідейно-тематичні та художньо-стильові пошуки	7	2	2			3	8	2				6
Разом за ЗМ1	26	6	6			14	32	2	2			28
Теми практичних занять	Змістовий модуль 2. Методика і практика викладання художніх творів для дітей у 5-6 класах ЗЗСО											
Тема 1. Класична література для дітей у шкільному курсі. Творчість І. Франка («Фарбований лис»), О. Олеся («Княжа Україна»), В. Короліва-Старого («Хуха-моховинка»): методика і практика їх викладання у 5 класі	7	2	2			3	8	2				6
Тема 2. Методичні підходи до викладання прозового твору у шкільній практиці. Повісті Г. Малик («Пригоди Алі в Країні Недоладії») та З. Мензатюк («Таємниця козацької шаблі») як об'єкти вивчення учнями 5 класу.	8	2	2			4	8		2			6

Тема 3. Програмні твори української літератури для дітей у 6 класі ЗЗСО (Е. Андіївська «Казка про яян» та В. Нестайко «Тореадори з Васюківки»): особливості викладання.	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Повісті Я. Стельмаха «Митькозавр із Юрківки, або Химера лісового озера» і Л. Ворониної «Таємне Товариство Боягузів, або Засіб від переляку № 9» з погляду майбутнього учителя-словесника (практичний аспект)	8	2	2			4	8					8
Разом за ЗМ 2	31	8	8			15	32	2	2			28
Теми практичних занять	Змістовий модуль 3. Методика і практика викладання художніх творів для дітей у 7-8 класах ЗЗСО											
Тема 1. Методичні підходи до викладання поезії (на матеріалі твору Л. Костенко «Кольорові миші»). Повість М. Павленко «Русалонька із 7-В»: методика і практика викладання твору у 7 класі	8	2	2			4	6					6
Тема 2. Твори Л. Пономаренко «Гер переможений» та О. Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили»: презентація фрагментів уроків з елементами дискусії.	9	2	2			5	6					6
Тема 3. Поетична	8	2	2			4	6	2				4

творчість В. Голобородька і В. Підпалого у шкільному курсі української літератури, методика і практика їх вивчення.												
Тема 4. Проблематика життя дитини і її обговорення на уроках літератури через посередництво художнього тексту (повісті Н. Бічуї «Шпага Славка Беркути» і В. Чемериса «Вітька+Галя, або Повість про перше кохання»). Підведення підсумків роботи.	8	2	2			4	8		2			6
Разом за ЗМЗ	33	8	8			17	26	2	2			22
Усього годин	90	22	22			46	90	6	6			78

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1	Художні твори для дітей на релігійну тематику в дитячому читанні.	3
2	Новаторський характер української прози для дітей на межі XIX – XX ст. (Олена Пчілка, Є. Ярошинська, В. Королів-Старий та ін.).	3
3	Модерністські тенденції в літературі для дітей (К. Малицька, В. Винниченко та ін.).	3
4	Періодичні видання для дітей та юнацтва в Україні (друга половина XIX століття – початок XXI століття).	3
5	Творчість Григора Тютюнника у шкільному курсі української літератури.	3
6	Особливості вивчення у школі повісті М. Вінграновського «Сіроманець»: науково-методична рецепція твору.	3
7	Українська дитяча література в діаспорі.	3
8	Сучасна пригодницька проза для дітей та юнацтва у шкільному курсі української літератури і її науково-методична рецепція..	3
9	Сучасна реалістична проза для підлітків у шкільному курсі української літератури і її науково-методична рецепція.	3
10	Сучасна літературна казка (творчість Л. Мовчун, Б. Матіяш,	4

	Д. Матіяш, З. Мензатюк) у шкільному курсі української літератури і її науково-методична рецепція	
11	Повість Ю. Винничука «Місце для дракона» у шкільному курсі української літератури та її науково-методична рецепція.	3
12	Поезія І. Малковича у шкільному курсі української літератури та її науково-методична рецепція.	3
13	«Білий кінь Шептало» В. Дрозда і його науково-методична рецепція.	3
14	Історичні твори В. Рутківського, вивчення творчості письменника у школі.	3
15	Біографічна проза як об'єкт уваги юного читача (О. Іваненко та ін.)	3

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

За *Освітні технології*: проведення відеозанять на платформі Google Meet, тестування на платформі Google Forms, використання системи Moodle та месенджера Viber для координування навчально-освітнього процесу.

Методи навчання і викладання: лекція (лекція-презентація, проблемна лекція, лекція з елементами бесіди, лекція з елементами дискусії, лекція-брифінг та ін.), повторення, корекція, узагальнення і систематизація знань; розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, інтелектуально-рольова гра, робота з підручниками (зокрема шкільними підручниками української літератури для 5-8 кл.), посібниками та іншими джерелами інформації, робота з інтернет-публікаціями та матеріалами вебсайтів, робота з текстами художніх творів (читання, цитування, аналіз, спостереження, дослідження) та творів суміжних мистецтв, зразками наукової (науково-популярної) літератури, створення і демонстрація презентацій, літературні завдання (усні, письмові, творчі, проблемні та ін.) і т. под.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Формами поточного контролю є усна та письмова:

- усна відповідь студента під час практичного заняття;
- письмові завдання;
- реферати;
- модульні контрольні роботи.

Формою підсумкового контролю є залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка А (90 – 100 балів) або "зараховано" виставляють за відповідь, яка містить вичерпне за сумою поданих знань розкриття усіх запитань, розгорнуту аргументацію кожного з положень, побудована логічно й послідовно, розкриває питання від його нижчих до вищих рівнів, а також містить приклади, які дозволяють судити про повно ту уявленість студента з поставленого питання. Відповідь повинна бути викладена гарною, багатою мовою, відзначатися точним вживанням термінів, містити посилання на засвоєну навчальну літературу.

Оцінка В (80 – 89 балів) або "зараховано" виставляють за відповідь, яка містить повне, але не вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань, що містяться в білеті, скорочену аргументацію головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а розуміння теоретичних питань не підкріплено

ілюстраціями. У відповіді допущено стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

Оцінка С (70 – 79 балів) або "зараховано" виставляють за відповідь, яка містить недостатньо вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення питань, відсутня аргументація головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а наведені приклади з практики не відповідають теоретичним моментам курсу. У відповіді допущено стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

Оцінка D (60 – 69 балів) або "зараховано" виставляють за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань, поверхово аргументує положення, у викладі допускає композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, не ілюструє теоретичні положення прикладами. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання.

Оцінка E (50 – 59 балів) або "зараховано" виставляють за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань або за незнання окремого питання із загальної кількості поставлених. У викладі студента допущені композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу. Студент не може відтворити основні теоретичні положення, але наводить окремі приклади з історико-літературного матеріалу. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання, немає розуміння окремих літературознавчих термінів.

Оцінка FX (35 – 49 балів) або "незараховано" виставляють у разі, коли студент протягом навчального семестру набрав недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання заліку. У випадку, якщо студент допущений, але його відповідь на заліку містить неправильне висвітлення питань, помилкову аргументацію, допущено помилкові умовиводи, неправильне посилання на факти та їхнє витлумачення, мова близька до суржику, він також може бути оцінений незадовільно.

Оцінка F (1 – 34 балів) або "незараховано" виставляють у разі, коли студент протягом навчального семестру набрав недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання заліку. У випадку, якщо студент допущений, але відповісти на поставлені запитання не може або відповідає неправильно, а також не може дати відповідь на жодне із поставлених додаткових запитань, така відповідь оцінюється незадовільно.

8. Рекомендована література – основна

1. Авраменко О. Українська література. 5 клас. Київ, 2022.
2. Авраменко О. Українська література. 7 клас. Київ, 2020.
3. Бойцун І. Дитяча література: навч. посібник. Луганськ, 2011.
4. Качак Т. Дитяча література в незалежній Україні: тенденції розвитку, яскраві постаті, знакові тексти. *Бібліотечка «Дивослова»*. 2015. № 4.
5. Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку ХХІ ст. Київ, 2018.
6. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва : Підручник. Київ, 2016.
7. Кизилова В. Художня специфіка української прози для дітей та юнацтва II пол. ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Луганськ, 2013.
8. Коваленко Л. Т. Українська література. 6 клас. Київ, 2023.
9. Коваленко Л. Українська література. 8 клас. Київ, 2021.
10. Костюченко В. Літературними стежками. Нарис історії української літератури для дітей ХХ століття. Київ, 2009.
11. Марко В. П. Аналіз художнього твору: навч. посіб. Київ, 2013.
12. Мовчун А. І., Варавкіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Книга перша. Київ, 2007.
13. Овдійчук Л. Дитяча література: Модульний курс для студентів філолог. фак. Рівне, 2008.

14. Огар Е. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби). Львів, 2012.
15. Програми з української літератури для 5-8 кл. ЗОШ.
16. Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах. Київ, 2011.
17. Слоньовська О. Українська література. 8 клас. Київ, 2021.
18. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. Київ, 2012.
19. Українська дитяча література для дітей: хрестоматія. Київ, 2011.

9. Інформаційні ресурси

1. www.chtyvo.org.ua
2. www.diasporiana.ua
3. www.hurtom.com
4. www.litopys.org.ua
5. <http://lodb.org.ua/bibliotekaryam/metodychnyj-portfel-dityam>
6. Дитяча он-лайн бібліотека.
7. <http://www.ukrlib.com.ua/> На сайті представлено твори, біографії представників української літератури.